

Lavrenehuck Y.Y. Variants and varieties of present-day English

Лавренчук Я.Ю.
Київський національний
лінгвістичний університет

ВАРІАНТНІСТЬ І ВАРІАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається різниця між варіантністю і варіативністю сучасної англійської мови та обґрунтовуються причини їх виникнення крізь призму системи мови і норми. Здійснюється компаративний аналіз сучасних моделей поширення варіантів англійської мови у світі, оскільки у XXI столітті кількість носіїв англійської мови вчетверо перевищила кількість її носіїв.

Ключові слова: варіантність, варіативність, фонема, алофон, система мови, норма, кодифікація.

Англійська мова на сучасному етапі свого розвитку стала провідною мовою світу й офіційно вважається національною мовою Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, Канади, Австралії і Нової Зеландії, а також другою офіційною мовою Індії, Південної Африканської Республіки, Філіппін, Сінгапуру та ін. [28]. Все це призводить до системних змін у цій мові, які особливим чином виявляються на фонетичному рівні у вигляді різноманітних модифікаційних процесів у мовленні її носіїв і не носіїв [2]. Це зумовлює появу нових типів вимовляння, які відрізняються від установлених кодифікаційних норм її національних варіантів. Більш того, постає питання про стійкість системи фонем і широти діапазону алофонічної варіативності та ієрархії стабільних / варіативних диференційних ознак голосних і приголосних фонем англійської мови. Виникає необхідність у перегляді традиційних методів викладання як практичної, так і теоретичної фонетики англійської мови у вищих навчальних закладах, їх спрямування на розширення спектру знань майбутніх вчителів і викладачів про існування більше ніж п'яти національних варіантів англійської, а також набуття ними уміння розуміти не лише озвучене підготовлене, але й автентичне спонтанне мовлення як носіїв, так і не носіїв англійської мови, що зумовлено потребами міжкультурної комунікації нашого глобалізованого суспільства, у чому і полягає актуальність даної статті.

Проблема варіантності і варіативності як характерних рис англійської мови знайшла своє відображення в низці праць зарубіжних (Б. Качру, Д. Греддол, Д. Крістал, Дж. Дженкінз, Дж. Уеллз, Т. Рьольке, Е. Шнайдер), російських (Л.О. Вербицька, М.Г. Кочетова, З.Г. Прошина, Г.П. Торсуєв) і вітчизняних (О.Р. Валігура, М.П. Дворжецька, В.І. Парашук, О.І. Стеріополо) лінгвістів. Метою статті є описати основні відмінності між фонетичною варіантністю і варіативністю сучасної англійської мови і порівняти підходи різних лінгвістів щодо зображення різних моделей поширення англійської мови у світі.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) дати визначення поняттям варіантність і варіативність; 2) обґрунтувати причини виникнення фонетичної варіантності та варіативності; 3) провести компаративний аналіз зображень моделей поширення варіантів англійської мови в світі; 4) окреслити ключові перспективи подальшого експериментально-фонетичного дослідження.

Постійний та безперервний розвиток живої функціонуючої мови, її соціальний характер і тяжіння мовної норми до стійкості, стабільності й традиційності, з одного боку, а також до динамічності, вибіркості й мінливості, з іншого [8; 10; 12], зумовило появу таких рис мови, як варіантність і варіативність [2].

За визначенням Л.О. Вербицької, варіантність є способом існування мовної системи і норми [2]. Інакше кажучи, мова, як система сприяє утворенню й існуванню множинної норми на синхронному зрізі завдяки своїм нереалізованим можливостям [2, с. 31; 5; 7; 8]. Учена також розрізняє варіантність першого та другого типу. До першого типу вона відносить існування двох або більше способів рівноправної реалізації мовних одиниць (фонем, морфем тощо). А варіантність другого типу передбачає, що один з декількох існуючих рівноправних способів реалізації мовних одиниць стає основним варіантом норми, який поступово витісняє інші через їхню меншу розповсюдженість та престижність [2, с. 51–54; 7; 8; 15, с. 26], а в деяких випадках це відбувається через вплив таких позамовних факторів, як, наприклад, мовна політика країни, в якій ця мова є державною чи офіційною.

Варіативність, на думку Л.О. Вербицької, є обов'язковою рисою мови, що особливо помітно на фонетичному рівні, оскільки саме на сегментному рівні мова зазнає найбільших змін [2, с. 31].

Фонетична варіантність і варіативність є характерними рисами фонологічної системи сучасної англійської мови. Варіативність обумовлена визначеною позицією фонем в слові, впливом якості оточуючих звуків, її місцем відповідно до наголосу, а також індивідуальними особливостями вимовляння того, хто говорить в кожен момент реалізації ним відповідних алофонів фонем [2, с. 31; 13].

Яскравим прикладом такої варіативності є вимовляння зімкненої, губно-губної приголосної фонемі /p/ у слові *people*. На початку слова ця фонема реалізується через аспірований і палаталізований алофон [p^hʲ], що зумовлено наголошеністю складу, розташуванням фонемі на початку слова та впливом якості наступної після неї довгої голосної фонемі переднього ряду, високого підняття /i:/, яка її пом'якшує. Ця ж сама фонема наприкінці слова вимовляється твердо, з відтінком наступної передньоязикової, альвеолярної, апікальної сонорної фонемі /l/.

Фонетична варіантність, на відміну від варіативності, полягає у тому, що фонологічна система мови сприяє утворенню, існуванню і реалізації двох або

більше закріплених у нормі варіантів фонем [2, с. 31; 7; 16]. Так, наприклад, в англійському слові *fertile*, коротка голосна фонема переднього ряду, високого підняття /i/ має два варіанти вимовляння, а саме: [fɜ:tail], що характерно для британського національного варіанта англійської мови та її повна елізія [fɜ:rt(ɔ)l] в північноамериканському варіанті її реалізації. Це зумовлено попереднім вимовлянням передньоязикової, постальвеолярної, какумінальної, зімкненої централізованої сонорної фонем /r/. Виникнення декількох варіантів фонетичних норм, на думку Л.О. Вербицької, – це явище лінгвістичне, а вибір одного з варіантів визначається соціологічними або ситуативно-стилістичними факторами [2; 13; 14, с. 26].

Продовжуючи думку Л.О. Вербицької про варіантність і варіативність, О.І. Стеріополо вважає, що варіантність слід відносити до системи мови, а варіативність – до реалізації цієї системи у мовленні, що пов'язано з комбінаторно-позиційними варіантами фонем [13; 27; 15, с. 26]. Відтак, варіативність пов'язана з синхронією, а варіантність – як з синхронією, так і діахронією. О.І. Стеріополо підкреслює також і те, що фонетична варіативність може обумовлюватися і такими позамовними чинниками, як, наприклад, спонтанністю мовлення, залежністю від форм, типів і стилів мовленнєвого спілкування, соціальних і діалектних характеристик мовця, його емоційним станом тощо [2; 13, с.76].

Отже, фонетична варіантність зумовлюється системою не повністю реалізованих можливостей конкретної мови, [2] що пов'язано, як правило, з порушенням інтегральних ознак фонологічної системи певної мови за умови, що така ознака не є диференційною для тієї чи іншої фонем [13; 14]. Наприклад, в англійському слові *bath* голосна фонема заднього ряду, низького підняття /a/ може реалізовуватися, як [a:] або [æ], що не змінює значення цього слова. Фонетична варіативність, у свою чергу, провокується мовою, що зумовлено різними контекстами та ситуаціями мовлення [2; 4].

З огляду на це, можна висунути припущення про те, що фонетична варіативність є джерелом виникнення фонетичної варіантності. Так, на думку Д. Крістела [19], між утвореними національними варіантами сучасної англійської мови (британським, американським, канадйським, австралійським та новозеландським) ведеться досить тривала боротьба, в результаті якої, витіснивши всі інші, перемаже лише один з них, про що свідчать тенденції розвитку норми вимовляння сучасної англійської мови та її тяжіння до північноамериканського варіанту реалізації її фонологічної системи, або ж буде створена одна єдина світова норма вимовляння, яка, на сучасному етапі розвитку англійської мови перетворилася в *lingua franca* [3; 28; 29; 31; 34; 35].

В третьому тисячолітті англійська мова стала провідною мовою у світі [29]. Її поширеність призвела до того, що нею розмовляють як першою (375 мільйони), а кількість мовців, для яких вона не є рідною майже вчетверо перевищує її носіїв [22; 28; 29]. Сюди належать країни, в яких англійська є

другою офіційною мовою, як, наприклад, Південна Африканська Республіка, Індія, Сінгапур, Філіппіни, Танзанія, Камерун та близько тридцяти інших країн Африки [29]. Це число доповнюють і ті, хто надає перевагу англійській мові в якості мови міжнародного спілкування для ділових поїздки, роботи, науки, релігійної діяльності, військової справи, журналістики, спорту та відпочинку [29, с. 2]. Все це призвело до виникнення нового напрямку лінгвістичної думки під назвою World Englishes, запропонованою ще в двадцятому столітті американськими професорами Б. Качру, Я. Качру та Л. Смітом [6; 11; 24; 25; 26, с. 375; 28; 29; 31; 32; 34; 35].

Першим, хто зробив спробу графічно зобразити модель варіантів англійської мови, став Рендольф Квірк (Рис. 1.1) [28; 35]. Його модель “двох кіл” вважають найконсервативнішою з історичної точки зору. До внутрішнього кола, яке отримало назву “Core English” (ядро англійської мови), дослідник відніс британський і американський національні варіанти англійської мови, а до зовнішнього, яке отримало назву “Periphery English” (периферія англійської мови) – всі її інші варіанти (Рис. 1.2) [28].

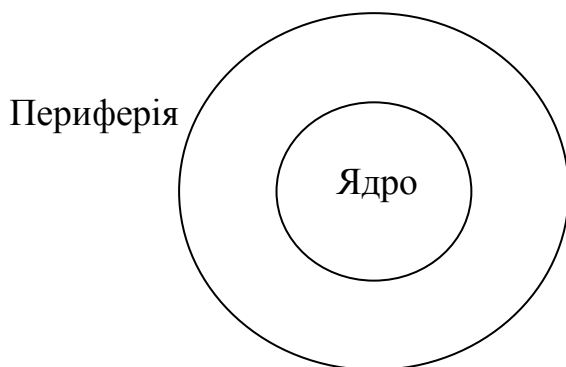

Рис. 1.1 Модель варіантів англійської мови за Р. Квірком у вигляді “двох кіл” [28]

Наступниками Р. Квірка у зображенні варіантів англійської мови вважають Т. Мак Артура і М. Горлаха, кожен з яких сконструював власну модель у вигляді “колеса”, основу яких склав принцип мовної ієрархії (Рис. 1.2; 1.3) [21; 27].

Хоча обидві моделі дещо схожі між собою, однак модель Мак Артура здається більш динамічною. В її центрі розташована так-звана “світова стандартна англійська мова” (World Standard English), а у всіх наступних концентричних колах зображені інші варіанти англійської мови та їх діалектні утворення. Основним недоліком як моделі Т. Мак Артура, так і М. Горлахом є відсутність варіантів англійської мови в Європі [21; 27].

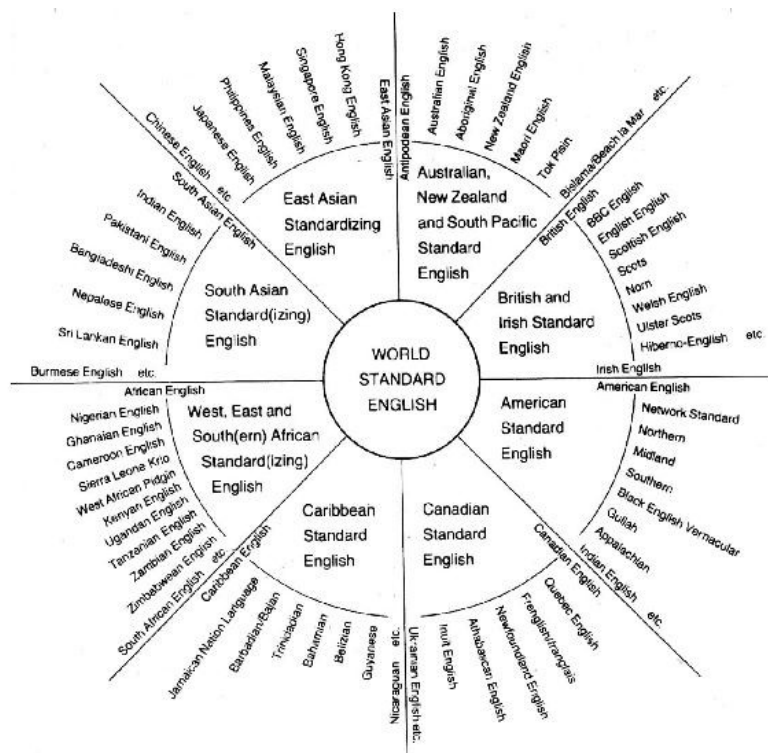

Рис.1.2 Модель варіантів англійської мови Тома Мак Артура у вигляді “колеса” [27, с. 4].

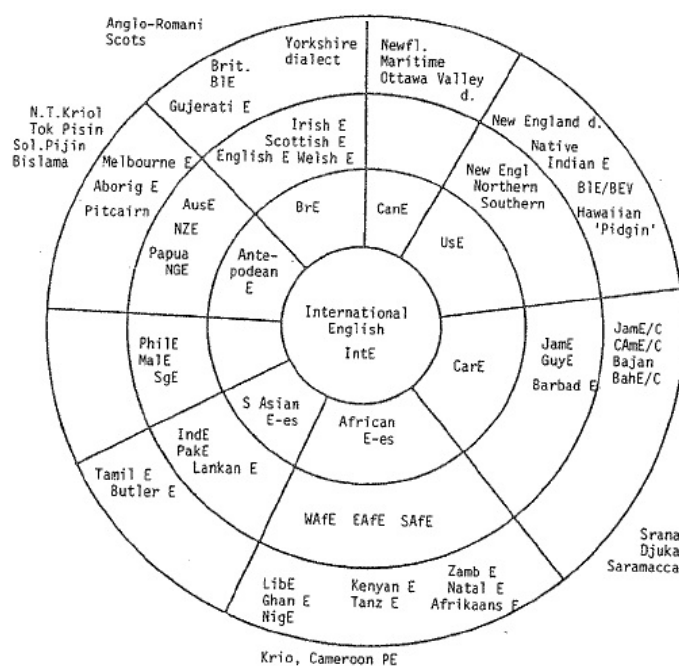

Рис. 1.3 Модель варіантів англійської мови Манфреда Горлаха у вигляді “колеса” [21, с.5].

Одним із перших лінгвістів, хто, на відміну від моноцентричних, надав перевагу поліцентричним поглядам на англійську мову, став Б. Качру. Проаналізувавши проблему поширеності та стратифікації англійської мови в світі, науковець запропонував власну сучасну поліцентричну модель історичної

репрезентації трьох основних типів варіантів англійської мови, яка отримала назву “трьох концентричних кіл” (Рис. 1.4) [24; 25; 26, с. 376; 35]. До варіантів “внутрішнього кола” вчений відніс англійську, яка була рідною мовою для іммігрантів, які привезли її до Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії, де вона вважається рідною мовою для більшості її носіїв [24; 25; 26, с. 376]. Варіанти “зовнішнього кола” функціонують у країнах, в яких англійська отримала статус другої офіційної мови внаслідок експансії Великою Британією Азії та Африки, а до складу варіантів “кола, що розширюється” належать країни, в яких англійська мова не відіграє жодної історичної чи політичної ролі, проте широко використовується для міжнародного спілкування як *lingua franca* [24; 25; 26; 35].

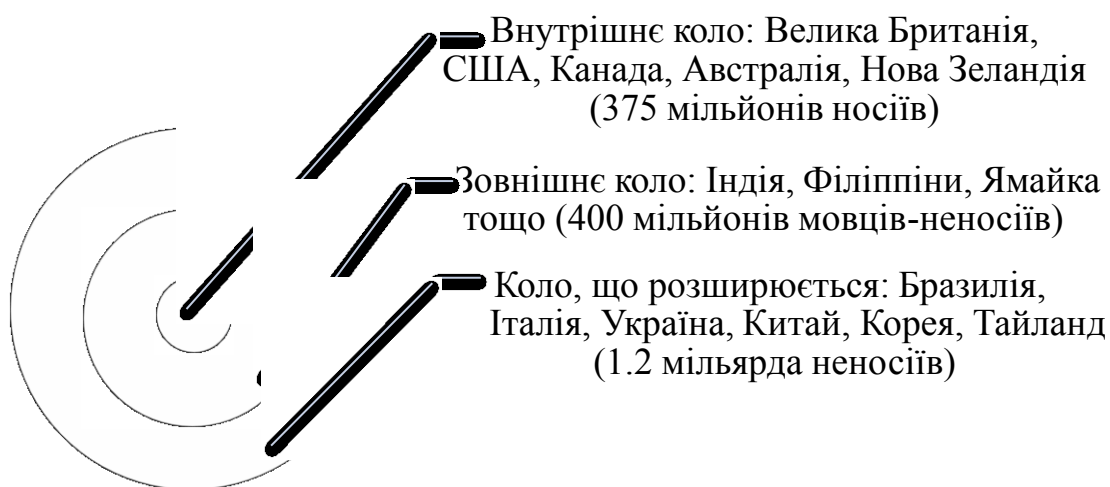

Рис. 1.4 Графічне зображення поліцентричної моделі трьох основних типів варіантів англійської мови за Б. Качру [25; 30, с. 3].

Незважаючи на те, що запропонована Б. Качру модель повною мірою відображає сучасний стан англійської мови на світовій арені, такі соціолонгвісти, як Дж. Дженкінс та П. Брутіо критично оцінюють ідеї Б. Качру [17; 22]. Так, вони вважають, що, запропоновані вченим визначення “концентричних кіл” носять політико-історичний, а не соціолінгвістичний характер; основна увага зосереджена на внутрішньому колі; не охарактеризована варіативність у межах виокремлених автором варіантів; не врахований рівень освіченості мовців; у розробленій моделі повністю відсутня характеристика мовної ситуації для тих мов, якими спілкуються не менше, ніж англійською [17; 22]. Певною мірою така критика є слушною, оскільки виділені автором моделі не функціонують ізольовано одне від одного, а навпаки переплітаються і піддаються взаємному впливові – саме таку модель реконструкції запропонував Д. Греддол, який першим висловив думку про те, що “концентричні кола” повинні частково перекривати одне одного. Він замінив назви кіл характеристикою носіїв англійської мови, для яких вона є першою, другою та третьою, тобто мовою міжнародного спілкування (Рис. 1.5) [22].

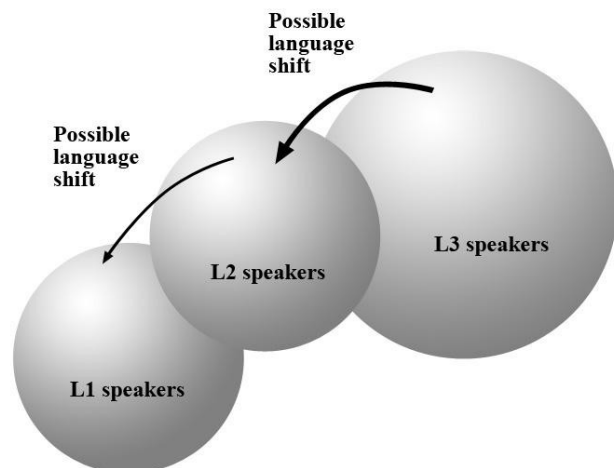

Рис. 1.5 Запропонована Девідом Греддолом реконструкція моделі Б. Качру [18; 21]

Слід зазначити, що існують й інші моделі реконструкції ідеї Б. Качру. Проте науковець ніколи й не ставив собі за мету зобразити свою модель з позицій соціолінгвістики. Автор сам зауважує, що його “концентричні кола” відображають лише історичну репрезентацію поширення англійської мови у світі, не враховуючи соціальної диференціації і статусу її носіїв. Кола лише ілюструють три основні етапи поширення англійської мови, а не її варіативну типологію [25].

Б. Качру наголошує на тому, що наявність трьох типів світових варіантів англійської мови викликає зміни в їхніх нормах, особливо на фонетичному рівні. А саме: “внутрішнє коло” дослідник назвав колом, в якому норма сформувалась, “зовнішнє” – тим, в якому вона розвивається, зазнаючи певних видозмін, а “коло, що розширюється” – колом, існування якого залежить від дотримання неносіями англійської мови попередньо встановлених норм та стандартів (у тому числі вимовляння), які були закладені її носіями у “внутрішньому колі” [24; 25; 34; 35]. До того ж учений виокремлює чотири так-званих гілки кодифікації відповідних норм, які, на його погляд, розташовані в порядку важливості:

1) *авторитетна кодифікація* (authoritative codification), що опирається на формальні установи, які визначають норми користування мовою [24];

2) *соціологічна або оціночна кодифікація* (sociological or attitudinal codification), що залежить від сили суспільного контролю над використанням функціонуючої мови в межах певного групування [24];

3) *освітня кодифікація* (educational codification), яка пов’язана з відбором науково-педагогічної джерельної бази для навчання мови та освітньою політикою відповідного регіону, в якому вона функціонує [24];

4) *психологічна кодифікація* (psychological codification), що залежить від психічної потреби певної групи мовців не відхилятися від уже встановлених норм [24].

Намагаючись уникнути виключно географічного та історичного підходів до зображення різних варіантів англійської мови у вигляді “концентричних кіл”, Е. В. Шнайдер розробив власну динамічну модель постколоніальних варіантів англійської мови, основу якої склали соціолінгвістичні концепти, що пов’язані з особистісною діяльністю мовців [31]. Учений виокремив п’ять основних фаз розвитку і поширення англійської мови у світі, а саме:

1) основу (foundation), тобто початкову фазу появи й тривалого функціонування англійської мови на певній території. Впродовж цього періоду англійська мова контактує з різними місцевими мовами, або ж відбувається змішання її діалектів чи навіть варіантів, що призводить до утворення койне (загального нового стандарту чи діалекту), або нового стабільного варіанту мови. Двомовність, на даному етапі є маргінальною [31];

2) екзонормативну стабілізацію (exonormative stabilization) – фазу закріплення норм мови-метрополії. Англійська набуває більшої популярності та важливості. На цьому етапі стрімко зростає двомовність серед корінного населення через освітні навчальні заклади та часте спілкування корінного населення з носіями англійської мови [31];

3) привласнення (nativisation) – фазу, яку Е. Шнайдер ще називає перехідним періодом, під час якого носії англійської мови стають менш прив’язаними до своєї батьківщини і починають ототожнювати себе з місцевими реаліями нової для них території, на якій вони поселилися. Англійська мова проникає в соціально-політичні та культурні сфери життя місцевого населення [31];

4) ендонормативну стабілізацію (endonormative stabilization) – фазу поступового становлення власних норм локального варіанта англійської мови, який починає розквітати [31];

5) диференціацію (differentiation) – фазу розпаду новоутвореного регіонального варіанта англійської мови на інші соціальні й територіальні діалекти. Відбувається так-звана мовна зміна [31].

Отже, такі лінгвісти, як Б. Качру, Дж. Дженкінз, Т. Рьольке, Б. Кінгслі, Р. Квірк, Е. Шнайдер та ін. по-різному зображають моделі поширення й форми існування варіантів англійської мови у світі залежно від політично-історичного або соціолінгвістичного підходів, на яких ґрунтуються їхні класифікації [19; 24; 25; 26; 28; 29; 31; 34; 35].

Стосовно фонетичної варіативності сучасної англійської мови, варто згадати Г.П. Торсуєва, який дуже чітко виокремив чотири її аспекти [17]:

1) пневматико-механічну основу всіх звукових одиниць і власне процес мовлення, зумовлений будовою та функціонуванням органів мовлення (ограничений аспект) [17];

2) системний взаємозв’язок між звуковими одиницями, їхня позиція у структурах слів або речень (системний або структурний аспект) [17];

3) диференціацію різноманітних стилів і жанрів мовлення (стилістично-

диференційний аспект) [17];

4) наявність діалектних, місцевих і соціальних відмінностей у вимовлянні (діалектний аспект) [17]. Запропонована класифікація досить ґрунтовно відображає варіативність, як рису мовної системи та її реалізацію.

З огляду на попередньо висловлені погляди на варіантність та варіативність сучасної англійської мови, можна зробити такі висновки:

1) фонетична варіативність і варіантність пов'язані з системою мови, нормою і мовленням, що зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми (екстралінгвальними) факторами (Є. Косеріу, Л.О. Вербицька);

2) варіативність є першоджерелом варіантності, а варіантність, у свою чергу, є ширшою за варіативність (Л.О. Вербицька);

3) варіантність слід відносити до системи мови, а варіативність – до її реалізації у мовленні її носіїв (О.І. Стеріополо);

4) наявність множинності варіантів норми вимовлення сучасної англійської мови пояснюється не повністю реалізованими можливостями її фонологічної системи на синхронному зрізі (Вербицька);

5) вибір одного з декількох функціонуючих варіантів залежить від соціальної приналежності мовця, його віку, професії, особистих уподобань, рівня володіння ним орфоепічною нормою, а також – від поширення та престижу одного з існуючих варіантів у мовному середовищі (Тачинець М., Корягіна А.Ю.).

Отже, незважаючи на появу великої кількості нових типів вимовлення англійської мови на сучасному етапі її розвитку, а також на множинність поглядів мовознавців на різновиди та варіанти й форми її існування, перспективним убачається: 1) з'ясувати, що є власне орфоепічною нормою національних варіантів англійської мови на сучасному етапі; 2) провести експериментально-фонетичне дослідження з метою виявлення орфофонічних особливостей підготовленого та спонтанного мовлення носіїв англійської мови британського та північноамериканського варіантів вимовлення, які володіють орфоепічною нормою відповідних національних варіантів англійської мови, що дасть змогу вирішити питання стійкості системи фонем англійської мови, встановити діапазон алофонічної варіативності та ієрархію стабільних/варіативних диференційних ознак голосних і приголосних фонем сучасної англійської мови в її національних варіантах; 3) порівняти отримані результати експерименту з особливостями англійського мовлення її носіїв у країнах, де англійська мова вважається другою офіційною.

Література

1. Валігура О. Р. Лінгвокогнітивні і комунікативні основи фонетичної інтерференції (експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення українців) : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 – германські мови, 10.02.15 – загальне мовознавство / Валігура Ольга Романівна. — К., 2009. — 484 с.
2. Вербицкая Л. А. Русская орфоэпия (К проблеме экспериментально-фонетического исследования особенностей современной произносительной нормы) / Людмила Алексеевна Вербицкая. — Л. : Издательство Ленинградского университета, 1976. — 124 с.
3. Дворжецька М.П. Тенденції розвитку вимовної норми сучасної англійської мови // Мова, культура й освіта в сучасному світі : [зб. наук. праць до 90-річчя доктора філол. наук, проф. Романовського О.К. / відп. ред. Стишов О.А.]. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. — С. 141—145.
4. Корягіна А.Ю. Вимовна норма і варіативність як головна її ознака. — Режим доступу . — irbis-nbuv.gov.ua/cgi.../cgiirbis_64.exe?
5. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) / Эухенио Косериу. — М. : Эдиториал УРСС, 2001. — 204 с.
6. Кочетова М.Г. Вариативность в современном английском языке: единство и множество форм/Мария Германовна Кочетова// Филологические науки. Вопросы теории и практики, № 4 (46). — 2015. — Ч. 2. — С. 103—105.
7. Кузьмина Р.М. Фонетическая вариативность языковых единиц/Римма Владимировна Кузьмина//Вестник ИГХТУ. Фонетика и фонология языка и речи. — Вып. — 2008. — 265 с.
8. Лавренчук Я. Ю. Проблема варіативності та варіантності мовлення/ Я.Ю. Лавренчук// Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції "Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний та методичний аспекти", 21 квітня 2016 р. НТУУ "КПІ". — К.: Кафедра. — С. 55—57
9. Паращук В. Зміни в кодифікованих вимовних нормах сучасної англійської мови/ В. Паращук. — Наукові записки. — Випуск XXVI. — Серія: Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. — С. 161—170.
10. Пивоварова Т.Д. Канадский английский в культурно-историческом контексте/Т.Д. Пивоварова//Вопросы филологии №1 (22).— 2006. — С. 87—91.
11. Прошина З.Г. Динамика развития английского языка в его региональных вариантах /Зоя Григорьевна Прошина. — Вестник ИГЛУ. — № 2 (18). Серия Филология. — 2012. — С. 200—206.
12. Стериополо Е.И., Гейльман Н.И. Коммуникативная ситуация и вариативность фонетических характеристик//Экспериментально-фонетический анализ речи: проблемы и методы. Межвуз. сб. науч. трудов. Вып. 2. Л., 1989. — С 76—87.
13. Стериополо Е. И. Система гласных и ее реализация в речи (экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкого языка) : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / Стериополо Елена Ивановна. — СПб., 1995. — 422 с.
14. Стериополо Е. И. Система языка, орфоэпия, орфофония / Елена Ивановна Стериополо // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. — 2000. — Вип. 1. — С. 21—41.
15. Тачинець М. Поняття норми у світлі теорії варіювання. — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/2011_96_2/.../70.pdf
16. Торсуев Г. П. Константность и вариативность в фонетической системе / Георгий Петрович Торсуев. — М. : Наука. — 1977. — 123 с.

17. Bruthiaux, P. Squaring the circles: issues in modeling English Worldwide/P. Bruthiaux// International Journal of Applied Linguistics , 13 (2), 2003.— 159—178.
18. Chee Sau Pung. Beyond the three circles: A new model for world Englishes. — Режим доступа: scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee SP. PDF?sequence=1
19. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language/ David Crystal// Cambridge University Press. — 1997. — 489 p.
20. Görlach, M. The development of Standard English. In M. Görlach (Ed.), Studies in the History of the English Language. Heidelberg: Carl Winter. — 1988. — P. 9—64.
21. Graddol, D. The Future of English?/ David Graddol// A guide to forecasting the popularity of the English Language in the 21st century, London: The British Council. — 2000.—66 p.
22. Jenkins, J. Who speaks English today?/ J. Jenkins// World Englishes: A Resource Book for Students. London: Routledge. — 2003.—P. 14—21.
23. Kachru B. B. World Englishes and Applied Linguistics // World Englishes. 1986. Vol. 9. № 1. 1990. P. 3—20.
24. Kachru, B.B. Standards, codification and sociolinguistic realism. The English language in the outer circle [Текст] / B. Kachru. // English in the World: Teaching and Learning the Language and Literatures / R. Quirk and H.G. Widdowson (eds.). – Cambridge : Cambridge University Press, 1985b. — P. 11—30.
25. Kingsley B. World Englishes/Bolton Kingsley// The handbook of world Englishes. — Chapter 15. World Englishes today. — 2008. — P. 367—396.
26. McArthur, T. Concise Oxford companion to the English language// Oxford, UK: Oxford University Press. — 2005. — P. 96—102.
27. Quirk R. The English Language in a Global Context // English in the World / Quirk and Widdowson (eds.). Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – P. 1—6.
28. Roelcke T. Variatiostypologie – Variationstypology/ Thorsten Roelcke// Einsprach typologisches Handbuch der europäischen Sprachen. – Режим доступа: <https://books.google.com.ua/books?id=eP9NoBW73qUC&pg=PR1&lpg=PR1&dq=Variationstypologie>. — 1044 p.
29. Schmitt, Holger. The case for the epsilon symbol (ε) in RP DRESS. Journal of the International Phonetic Association, 37 (3). — 2007. — P. 321—328
30. Schneider, E. The dynamics of New Englishes: from identity construction to dialect birth [Текст] / E. Schneider // Language. — 2003. — Vol. 79, # 2. — P. 233— 281.
31. Silva P.V. English and Englishes. – Режим доступа: wiredspace. wits.ac.za /bitstream /handle/.../ENGLISH AND ENGLISHES.pdf?..
32. Wells, John C. Accents of English. An Introduction, Cambridge, New York: Cambridge University Press, 1982. — P. 55—69.
33. http://www.academia.edu/18880691/A_global_model_of_English
34. https://en.wikipedia.org/wiki/Braj_Kachru
35. https://en.wikipedia.org/wiki/World_Englishes

References

1. Valihura O. R. Linhvokohnityvni i komunikatyvni osnovy fonetychnoi interferentsii [Lingual and cognitive grounds for phonetic interference](eksperymentalno-fonetychne doslidzhennia anhliiskoho movlennia ukrainsiv) : dys. ... doktora filol. nauk : 10.02.04 – hermanski movy, 10.02.15 – zahalne movoznavstvo / Valihura Olha Romanivna. — K., 2009. — 484 s.
2. Verbitskaya L. A. Russkaya orfoepiya [Russian orthoepy] (K probleme eksperimentalno-foneticheskogo issledovaniya osobennostey sovremennoy proiznositelnoy normy) / Lyudmila Alekseevna Verbitskaya. — L. : Izdatelstvo Leningradskogo universiteta, 1976. — 124 s.
3. Dvorzhetska M.P. Tendentsii rozvytku vymovnoi normy suchasnoi anhliiskoi movy [Trends of of the development of the orthoepic norm of English]// Mova, kultura y osvita v suchasnomu sviti : [zb. nauk. prats do 90-richchia doktora filol. nauk, prof. Romanovskoho O.K. / vidp. red. Styshov O.A.]. — K. : Vyd. tsentr KNLU, 2008. — S. 141—145.
4. Koriahina A.Iu. Vymovna norma i variatyvnist yak holovna yii oznaka [Pronunciation norm and the notion of variety as its main sign]. — Rezhym dostupu . — irbis-nbuv.gov.ua/cgi.../cgiirbis_64.exe?
5. Koseriu E. Sinkhroniya, diakhroniya i istoriya [Synchrony, diachrony and history] (problema yazikovogo izmeneniya) / EukhenioKoseriu. — M. : Editorial URSS, 2001. — 204 s.
6. Kochetova M.G. Variativnost v sovremennom angliyskom yazyke: edinstvo i mnozhestvo form [Variety in modern English: unity and plurality of forms]/Mariya Germanovna Kochetova// Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki, № 4 (46). — 2015. — Ch. 2. — S. 103—105.
7. Kuzmina R.M. Foneticheskaya variativnost yazykovykh edinit [Phonetic variety of language units]/Rimma Vladimirovna Kuzmina// Vesnik IGKhTU. Fonetika i fonologiya yazyka i rechi. — Vyp. — 2008. — 265 s.
8. Lavrenchuk Y. Y. Problema variativnosti ta variantnosti movlennia [The problem of variety and variance of speech]/ Y.I. Lavrenchuk// Materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Movy profesiinoi komunikatsii: linhvokulturnyi, kohnityvno-dyskursyvnyi ta metodychnyi aspekty", 21 kvitnia 2016 r. NTUU "KPI". — K.: Kafedra. — S. 55—57
9. Parashchuk V. Zminy v kodyfikovanykh vymovnykh normakh suchasnoi anhliiskoi movy [Changes in the codified norms of contemporary English]/ V. Parashchuk. — Naukovi zapysky. — Vypusk KhXVI. — Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo). — Kirovohrad: RVTs KDPU im. V. Vynnychenka, 2000. — S. 161—170.
10. Pivovarova T.D. Kanadskiy angliyskiy v kulturno-istoricheskom kontekste [Canadian English in cultural and historical context]/T.D. Pivovarova//Voprosy filologii №1 (22).— 2006. — S. 87—91.
11. Proshina Z.G. Dinamika razvitiya angliyskogo yazyka v ego regionalnykh variantakh [The dynamics of the development of English in its regional varieties] /Zoya Grigorevna Proshina. — Vestnik IGLU. — № 2 (18). Seriya Filologiya. — 2012. — S. 200—206.
12. Steriopolo Y.I., Geylman N.I. Kommunikativnaya situatsiya i variativnost foneticheskikh kharakteristik [Communicative situation and variety of phonetic features]//Eksperymentalno-foneticheskyy analiz rechi: problemy i metody. Mezhevuz. sb. nauch. trudov. Vyp. 2. L., 1989. — S. 76—87.
13. Steriopolo Y. I. Sistema glasnykh i ee realizatsiya v rechi [The system of vowels and their realization in speech](eksperymentalno-foneticheskoe issledovanie na materiale nemetskogoyazyka) : dis. ... doktora filol. nauk : 10.02.19 / SteriopoloYelenaIvanovna. — SPb., 1995. — 422 s.
14. Steriopolo Y. I. Sistema yazyka, orfoepiya, orfoniya [Language system, orthoepy, orthoethony] / Yelena Ivanovna Steriopolo // Naukovyi visnyk kafedry YuNYeSKO KDLU. Seriya : Filolohiia. Pedahohika. Psykholohiia. — 2000. — Vyp. 1. — S. 21—41.

15. Tachynets M. Poniattia normy u svitli teorii variiuvannia [The notion of norm in terms of the theory of variety]. – Rezhym dostupu: [www.nbuv.gov.ua /old_jrn/Soc_Gum/Nz /2011_96_2/.../70.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/2011_96_2/.../70.pdf)
16. Torsuev G. P. Konstantnost i variativnost v foneticheskoy sisteme [Constancy and variety in the phonetic system] / Georgiy Petrovich Torsuev. — M. : Nauka. — 1977. — 123 s.
17. Bruthiaux, P. Squaring the circles: issues in modeling English Worldwide/P. Bruthiaux// International Journal of Applied Linguistics , 13 (2), 2003.— 159—178.
18. Chee Sau Pung. Beyond the three circles: A new model for world Englishes. — Rezhym dostupu: [scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/ Chee SP. PDF?sequence=1](http://scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee%20SP.PDF?sequence=1)
19. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language/ David Crystal// Cambridge University Press. — 1997. — 489 p.
20. Görlach, M. The development of Standard English. In M. Görlach (Ed.), Studies in the History of the English Language. Heidelberg: Carl Winter. — 1988. — P. 9—64.
21. Graddol, D. The Future of English?/ David Graddol// A guide to forecasting the popularity of the English Language in the 21st century, London: The British Council. — 2000.—66 p.
22. Jenkins, J. Who speaks English today?/ J. Jenkins// World Englishes: A Resource Book for Students. London: Routledge. — 2003.—P. 14—21.
23. Kachru B. B. World Englishes and Applied Linguistics // World Englishes. 1986. Vol. 9. № 1. 1990. P. 3—20.
24. Kachru, B.B. Standards, codification and sociolinguistic realism. The English language in the outer circle [Текст] / B. Kachru. // English in the World: Teaching and Learning the Language and Literatures / R. Quirk and H.G. Widdowson (eds.). – Cambridge : Cambridge University Press, 1985b. — P. 11—30.
25. Kingsley B. World Englishes/Bolton Kingsley// The handbook of world Englishes. — Chapter 15. World Englishes today. — 2008. — P. 367—396.
26. McArthur, T. Concise Oxford companion to the English language// Oxford, UK: Oxford University Press. — 2005. — P. 96—102.
27. Quirk R. The English Language in a Global Context // English in the World / Quirk and Widdowson (eds.). Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – P. 1—6.
28. Roelcke T. Variatiostypologie – Variationstypology/ Thorsten Roelcke// Einsprach typologisches Handbuch der europäischen Sprachen. – Rezhym dostupu: <https://books.google.com.ua/books?id=eP9NoBW73qUC&pg=PR1&lpg=PR1&dq=Variationstypologie>. — 1044 p.
29. Schmitt, Holger. The case for the epsilon symbol (ε) in RP DRESS. Journal of the International Phonetic Association, 37 (3). — 2007. — P. 321—328
30. Schneider, E. The dynamics of New Englishes: from identity construction to dialect birth [Текст] / E. Schneider // Language. — 2003. — Vol. 79, # 2. — P. 233— 281.
31. Silva P.V. English and Englishes. – Rezhym dostupu: [wiredspace.wits.ac.za /bitstream /handle/.../ENGLISH AND ENGLISHES.pdf?..](http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/.../ENGLISH%20AND%20ENGLISHES.pdf?..)
32. Wells, John C. Accents of English. An Introduction, Cambridge, New York: Cambridge University Press, 1982. — P. 55—69.
33. http://www.academia.edu/18880691/A_global_model_of_English
34. https://en.wikipedia.org/wiki/Braj_Kachru
35. https://en.wikipedia.org/wiki/World_Englishes

Лавренчук Я.Ю. Вариантность и вариативность современного английского языка. В статье рассматривается разница между вариативностью и вариантно-стью современного английского языка, и обосновываются причины их возникновения сквозь призму системы языка и нормы. Осуществляется компаративный анализ современных моделей распространения вариантов английского языка в мире, поскольку в XXI веке количество носителей английского языка вчетверо превысило количество его носителей.

Ключевые слова: вариантность, вариативность, фонема, аллофон, система языка, норма, кодификация.

Lavrenchuk Y.Y. Variants and varieties of present-day English. The article deals with the differences between variants and variations of present-day English, their causes in terms of language system and norm being explicated. A comparative analysis of current models of the spread of the English language is carried out due to the fact that in the third millennium the number of non-native English language speakers has exceeded the number of its native speakers by four times.

Key words: variance, variation, phoneme, allophone, language system, norm, codification.